

Kommunledningsförvaltningen
Magnus Åsman
0171-62 62 16
magnus.asman@enkoping.se

Kommunstyrelsen

Översyn av politisk organisation

Förslag till kommunfullmäktiges beslut

1. En beredning för ungdomsfrågor och beredningar baserat på geografisk indelning tillsätts under kommunfullmäktige.
2. Tillgänglighetsråd, natur- och friluftsråd och pensionärsråd utvärderas.
3. Andra viceordförande införs i nämnderna.
4. Antalet ledamöter och ersättare i nämnd ska vara minst nio men kan vara flexibelt uppåt.
5. Politiker i kommunstyrelsen utses med ett tydligt samordningsansvar för ingående nämnder för områdena samhällsbyggnad, välfärd- och socialpolitik och utbildning med kultur och fritid.
6. Kommunstyrelsen inför ett socialt hållbarhetsutskott.
7. Upplevelsenämndens ansvarsområde gällande besöksnäring flyttas till kommunstyrelsen.
8. Ansvar för utveckling av evenemang blir ett nytt område för kommunstyrelsen.

Ärendet

Bakgrund

Inför varje mandatperiod finns möjlighet att se över den politiska organisationen och kommunfullmäktige tillsatte den 13 december 2021, §184, en parlamentarisk arbetsgrupp för en sådan översyn. Den tillsatta arbetsgruppen ska återkomma till kommunfullmäktige med ett förslag på politisk organisation senast juni 2022.

Arbetsgruppen har haft tre workshops och ett avslutande avstämningsmöte ledda av fullmäktiges ordförande, Rolf Carlsson (S). Tiden mellan workshopparna har används till förankring och vidareutveckling av förslagen. Arbetsgruppen har inte uppnått konsensus och förslagen som beskrivs i bifogad rapport och föreslås för kommunfullmäktiges beslut stöds av en majoritet men inte av alla ledamöter.

Ärendets beredning

En fullmäktigeberedning får bereda ärenden själva och lägga förslag direkt till kommunfullmäktige. Ärendet har således inte beretts inom nämnder med stöd av förvaltningsorganisationen. Den parlamentariska arbetsgruppen har dock haft ett tjänstepersonstöd av Tf. kommundirektör Hannu Högberg och tjänstepersoner inom avdelningen för ledningsstöd på kommunledningsförvaltningen.

Konsekvenser

Om fullmäktige beslutar enligt förslaget kommer fullmäktigeberedningens förslag hanteras genom att förvaltningsorganisationen konsekvensbeskriver och tar fram genomförandeplaner för fullmäktiges beslut. Detta innebär att förvaltningsorganisationen i beredningen kommer klargöra hur genomförandet kan ske, samt ta fram de styrdokument som behöver fastställas av politiken i behörigt beslutande organ innan ändringen är genomförd. En preliminär tidplan för detta är:

- Styrdokument som beskriver föreslagna fullmäktigeberedningar (december 2022)
- Utvärdering av råd (december 2022).
- Styrdokument för socialt hållbarhetsråd under kommunstyrelsen (februari 2023)
- Reglementen för upplevelsenämnd och kommunstyrelsen för flytt av ansvar för besöksnäring och utpekad ansvar för evenemang till kommunstyrelsen (februari 2023)

Utöver detta föreslog fullmäktigeberedningens rapport en organisationsöversyn i syfte att främja en samordnad samhällsbyggnadsprocess. Kommunledningsförvaltningen avser att återkomma om vad en sådan översyn ska innehålla för beslut i kommunstyrelsen senast december 2022.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, daterad 2022-05-13

Slutrapport – Fullmäktigeberedning. Översyn politisk organisation, daterad 2022-05-13

Hannu Högberg
Tf. kommundirektör
Enköpings kommun

Magnus Åsman
Strategisk utredare
Enköpings kommun

Beslutet skickas till:

Kommunstyrelsen; för åtgärd
Teknisk nämnden, Miljö- och byggnadsnämnden, Vård- och omsorgsnämnden,
Socialnämnden, Upplevelsenämnden, Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden;
för kännedom

Slutrapport, Fullmäktigeberedning

Översyn politisk organisation

Skriv text här

Kommunledningsförvaltningen
Magnus Åsman
0171-626216
magnus.asman@enkoping.se

2022-05-13

Ärendenummer
KS2021/718

Dokumenttyp

Beslutad av

Gäller f.om.

Gäller t.om.

Ersätter

Gäller för

Ansvarig funktion

Reviderad

Innehållsförteckning

Förord	1
Fullmäktigeberedning, översyn politisk organisation	2
Ledamöter	2
Uppdrag	2
Bakgrund.....	3
Koppling till andra uppdrag.....	4
Arbetsgång.....	5
Sammanfattning av arbetsgruppens förslag	6
Förutsättningar för demokrati och medborgardialoger	6
KS strategiska roll	6
Samordnad samhällsbyggnadsprocess	8
Beskrivning av förslag och dess konsekvenser.....	8
Demokrati och medborgardialoger	8
Beskrivning av förslag	8
Förslag 1	8
Förslag 2	10
Förslag 3 och 4	11
Konsekvenser och fortsatt arbete.....	11
Kommunstyrelsens strategiska roll	11
Beskrivning av förslagen	12
Förslag 5	12
Förslag 6	12
Förslag 7	13
Förslag 8	13
Konsekvenser och fortsatt arbete.....	14
Samordnad samhällsbyggnadsprocess.....	14
Beskrivning av utvecklingsbehov.....	14
Konsekvenser och fortsatt arbete.....	15
Bilagor	15

Förord

Praxis i Enköpings kommun har under lång tid varit att politiker valts till en kommitté för att utarbeta förslag till ändringar inför en ny mandatperiod. Under innevarande mandatperiod drabbades världen av en pandemi. I början av 2020, och det följande året, dominerade hanteringen av pandemin all verksamhet. KSO Ingvar Smedlund och jag beslutade därför efter samråd med gruppledarna att frångå praxis och i stället be kommunledningsförvaltningen leda en process för att förbereda de förändringar som befanns behövas.

Hösten 2021 infann sig tvivel på om vi valt rätt väg, och detta resulterade i att Kommunfullmäktige den 13 december utsåg två fullmäktigeberedningar med uppdrag att genomlysas dels behov av ändringar och justeringar i den demokratiska organisationen, dels se över arvodesbestämmelserna. Uppdragen skulle genomföras skyndsamt och slutredovisas i KF senast den 13 juni 2022.

En representant från vart och ett av de nio partier med mandat i KF valdes till respektive beredning, och de valda har förtjänstfullt prioriterat uppdragen och på alla sätt medverkat till en öppen och kreativ process med kommunens bästa i fokus. Av flera skäl, inte minst tidsmässiga, är förslagen inte kraftigt omvälvande, men det ska ändå konstateras, att mellanvalsdemokratin ägnats stor omsorg. I vår demokrati med val vart fjärde år är grundtanken att de folkvalda ska bära ansvaret för samhällsstyrning och samhällsutveckling. Men i en värld som snabbt digitaliserats stiger intresset bland kommunmedlemmarna att få insyn och tillfälle till att få ha synpunkter. De politiska partierna bär ett tungt ansvar för medborgardialoger, men det är ändå en kommunal angelägenhet att finna former för hur kommunmedlemmarna bättre än hittills ska ges tillfälle till medverkan i samhällsutvecklingen.

/Rolf Carlsson (S) ordförande i Kommunfullmäktige

Fullmäktigeberedning, översyn politisk organisation

KF beslutade den 13 december, §184, att tillsätta en parlamentarisk arbetsgrupp för översyn av den politiska organisationen. Arbetsgruppen har bestått av en ledamot från varje parti i kommunfullmäktige och kommunfullmäktiges presidium, samt ersättare till varje ledamot. Kommunfullmäktiges ordförande har varit arbetsgruppens ordförande. En utredningsgrupp bestående av Hannu Högberg, Anna Nilsson och Magnus Åsman har utgjort tjänstpersonstödet. För förberedelse och genomförande av den första workshopen anlätades Jörgen Granath från Frontit AB. Sammanlagt tre workshops och ett avstämningsmöte har genomförts och mellan dessa har ledamöterna förankrat arbetet i sina partigrupper.

Ledamöter

Rolf Carlsson (S), ordförande

Monica Avås, (M)

Ulrika Ornbrant (C)

Solweig Eklund (S)

Staffan Karlsson (M)

Anders Lindén (SD)

Ingvar Magnusson (NE)

Jenny Gavelin (L)

Magnus Ahlqvist (V)

Henrik Lindberg (KD)

Tomas Rådkvist (MP)

Uppdrag

I enlighet med fullmäktiges beslut den 13 december 2021, §184, har den tillsatta beredningen haft i uppdrag att genomföra en översyn av den politiska organisationen i enlighet dessa vägledande principer:

- Politisk vision och målbild för Enköpings kommun utgör grund.
- Översynen fångar in megatrender och samhällsförändringar.

- Översynen tar grund i aktuell forskning om politisk organisering.
- Översynen och dess förslag ska möjliggöra tillitsbaserad styrning.
- Strävan är att skapa en tydlig och effektiv politisk styrning. Fokus ligger på gränssnitt/gråzoner mellan nämnders uppdrag samt reglementen och lagrum.
- Översynen har som utgångspunkt att Enköpings kommun är en tillväxtkommun med målbilden att den politiska organisationen är anpassad till ekonomisk-, grön- och social hållbarhet.

Den tillsatta parlamentariska arbetsgruppen skulle återkomma till kommunfullmäktige med ett förslag på politisk organisation senast juni 2022.

Bakgrund

Den politiska organisationen är ett viktigt verktyg för styrning av kommunens verksamhet och politisk styrning handlar ytterst om att förverkliga folkviljan. Att kontinuerligt se över att den politiska organisationen är i takt med tiden därför viktigt ur ett demokratiskt perspektiv. En organisation ska vara anpassad till det behov som kommunen förnärvarande har. I Enköping, som har en stark tillväxt, behöver den politiska organisationen vara anpassad till att klara en hållbar tillväxt och ha strategisk förmåga att kunna tackla samhällsutmaningar som spänner över flera verksamhetsområden. SKR har identifierat tio trender som kommuner behöver förhålla sig till fram mot 2030.

10 TRENDER

- Ökat behov av livslångt lärande
- Användare driver teknisk utveckling
- Nya livsmönster påverkar platsbundenhet
- Hållbarhetsarbete ger konkurrensfördelar
- Välfärdsbrottslighet slukar allt mer resurser
- Ökad polarisering och utsatthet
- Det lokala och regionala handlingsutrymmet utmanas
- Tillitens betydelse uppmärksamma allt mer
- Komplexa samhällsutmaningar kräver nya arbetssätt
- Ökad medvetenhet om samhällets sårbarhet

SKR har i skriften "Vägval för framtiden 4" identifierat tio trender som påverkar det kommunala och regionala uppdraget fram mot 2030.

De förväntningar som medborgare har på leverans från politiken har ökat men områdena har varit stabila under flera år. Arbetstillfällena, ekonomisk stabilitet och ansvar för kommande generationer är återkommande topp tre i SKR:s nationsvärderingar.

Utöver vissa grundregler i kommunallagen är friheten stor i hur en kommun väljer att organisera sig politiskt. SKR har i skriften "Politisk organisation i kommuner och regioner, maj 2021" kartlagt kommunerna. En traditionell nämndsorganisation är vanligast men detta betyder inte att dessa ser lika ut. Tolv kommuner i Sverige har mer än tio nämnder (utöver de obligatoriska), samtliga dessa har mer än 100 000 invånare. Drygt 50 kommuner har tre eller färre nämnder. För de senare är befolkningsmässigt små kommuner vanligast. Samtliga kommuner med traditionell organisering har nämnder för skola, social omsorg och samhällsbyggnad. Sedan 1997 har 69 kommuner haft eller har en nämndlös organisation. De vanligaste motiven för detta har varit att få ett helhetsansvar för kommunens verksamheter, stärka fullmäktiges ställning genom fullmäktigeberedningar och att minska antalet politiska uppdrag på grund av rekryteringsproblem. Trenden med att införa denna organisering är avtagande och ett antal kommuner med nämndlös organisation har återgått till traditionell organisation.

Koppling till andra uppdrag

Hur den politiska organisationen ser ut påverkar politikens förutsättningar för att verka. En organisation där ansvarsområdena är omfattande kan förväntas kräva mer tid från vissa politiker och då måste förutsättningar anpassas till det politiska uppdraget.

Parallellt med detta uppdrag pågår ett arbete i *arvodeskommittén* och det är väsentligt att informationsutbyte sker mellan dessa arbetsgrupper. Detta har säkerställts genom att Rolf Carlsson är ordförande i båda arbetsgrupperna. Dessutom har enstaka ledamöter deltagit i båda arbetsgrupper. En kontinuerlig dialog har också förts mellan stödjande tjänstepersoner för respektive beredning.

Att ha metoder för att på ett systematiskt sätt via dialog kunna ha utbyte av tankar och idéer med invånare i kommunen bidrar till en levande och aktiv mellanvalsdemokrati. Kommunledningsförvaltningen har ett pågående uppdrag med att ta fram ett metodstöd för *medborgardialog*. Detta arbete kommer fortsätta under hela 2022. En dialog har förts med ansvariga för detta projekt så

2022-05-13

att de slutsatser och medskick denna beredning gör inom detta område omhändertas.

Arbetsgång

Då tiden mellan då arbetsgruppen tillsattes och förslag ska lämnas till kommunfullmäktige är relativt kort gjordes förberedande intervjuer med partiernas gruppledare för att få en bild av vilka frågor som bör tas upp under de följande workshopparna. Första workshoppen användes till att få denna behovsbild bekräftad och för att ta fram ett utkast på förslag på förändringar av den politiska organisationen inklusive en övergripande prioritetsordning.

Till den första workshoppen (som sträckte sig över två dagar) var Christina Feuk från SKR inbjuden för att ge arbetsgruppen en inblick om megatrender som kommuner behöver förhålla sig till, en historisk utblick över politisk organisering, exempel på kommuner med traditionell- och nämndlös organisering och vad som menas med tillitsbaserad styrning.

Den första workshoppen resulterade i att ett antal förslag till organisatoriska förändringar som värderades i relation till varandra. Dessa klustrades sedan i ett antal utvecklingsområden.

De utvecklingsområden som lyftes fram var:

- Förutsättningar för demokrati och medborgardialoger.
- KS strategiska roll
- Samordnad samhällsbyggnadsprocess

Tiden mellan workshop ett och två användes till att i partigrupperna förankra, vidareförädla och förtydliga förslagen. Inspel och synpunkter lämnades skriftligen (via e-post) till arbetsgruppen med tjänstepersoner.

Den andra workshoppen användes för att gå igenom respektive område och därefter prioritera och konkretisera förslagen.

Tredje workshoppen användes till att ytterligare formulera och konsekvensbeskriva förslagen. Som underlag för diskussion fanns denna rapport i en tidigare version. Under workshop tre blev det också tydligt att arbetsgruppen inte skulle uppnå konsensus om förslagen. De förslag som beskrivs och läggs i rapporten är därför de som en majoritet av ledamöterna i arbetsgruppen ställt sig bakom. Ett fjärde möte den 13 maj användes för att gå

igenom denna rapport och medföljande tjänsteskrivelse för att göra slutliga justeringar av rapport innan den läggs fram för kommunfullmäktige den 13 juni.

Rapporten beskriver också arbetsgruppens rekommendationer om nya utvecklingsuppdrag och inspel till pågående utvecklingsuppdrag. Detta då alla frågor som arbetsgruppen diskuterade inte kan lösas genom organisatoriska förändringar. Dessa återges i avsnitten "konsekvenser och fortsatt arbete" under respektive utvecklingsområde

Vid den tredje workshopen medverkade tjänstepersoner som presenterade uppstartat utvecklingsarbete om medborgardialog som en input till såväl förslag om organisatoriska förändringar inom området samt utvecklingsarbete kring medborgarinflytandefrågor i stort. Vid den tredje workshopen var det också planerat att Christina Feuk från SKR skulle medverka för att ge en kunskapsfördjupning och omvärldsanalys kring diskussionsämnen som tidigare lyfts fram som viktiga. Föredragningen fick tyvärr utgå och diskussion fick hållas utan Christinas medverkan.

Sammanfattning av arbetsgruppens förslag

Förslagen är indelade efter de utvecklingsområden som identifierades efter workshop nummer två. Varje förslag inleds med en kort behovsbild. I nästa avsnitt beskrivs förslaget och dess konsekvenser mer utförligt.

Förutsättningar för demokrati och medborgardialoger

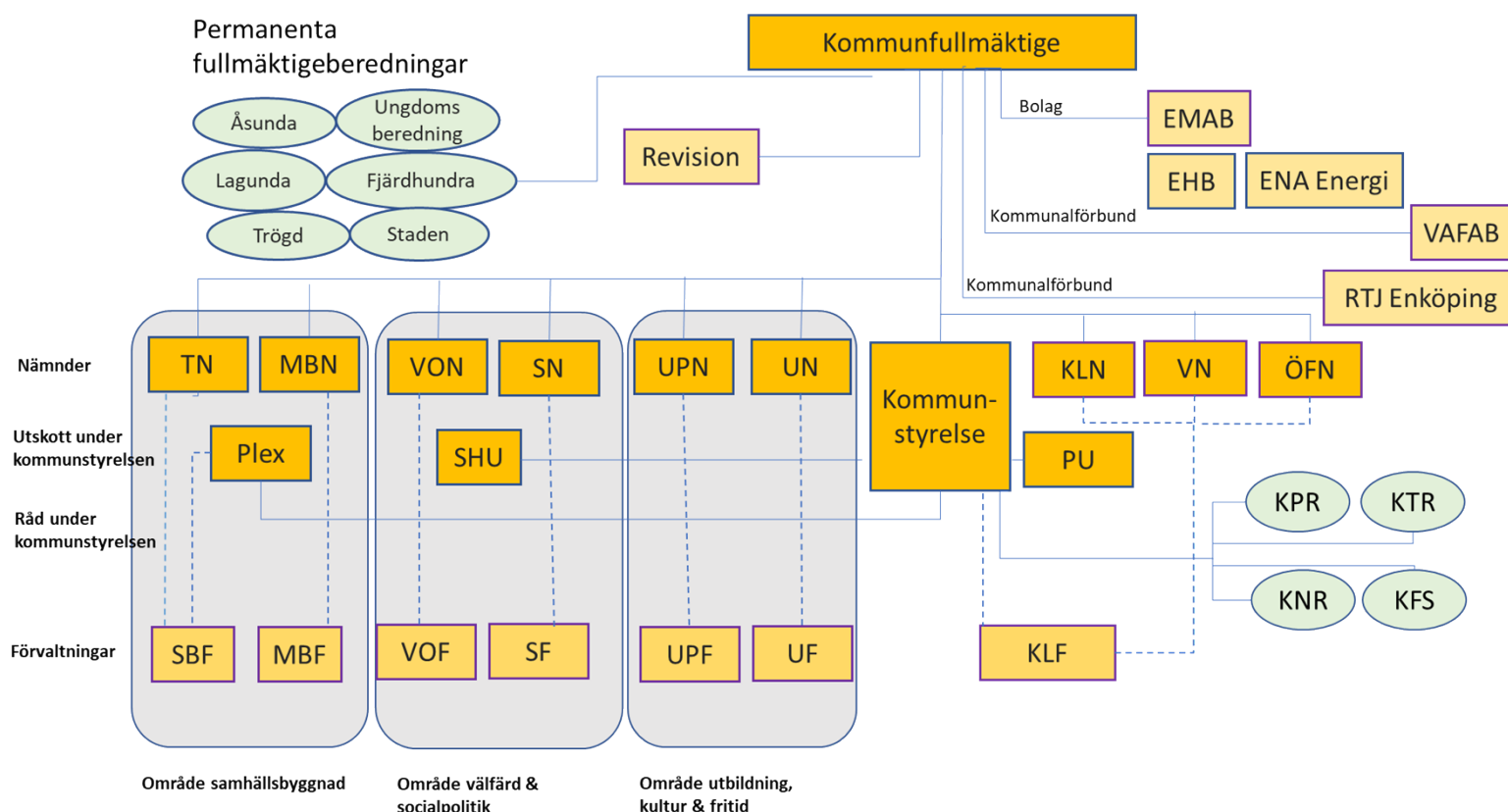
Möjligheten att skapa förutsättningar för en ändamålsenlig dialog med medborgare behöver utvecklas. Det är även viktigt att förutsättningarna för politikerrollen förbättras.

1. *En beredning för ungdomsfrågor och beredningar baserat på geografisk indelning tillsätts under kommunfullmäktige.*
2. *Tillgänglighetsråd, natur- och friluftsråd och pensionärsråd utvärderas.*
3. *Andra viceordförande införs i nämnderna.*
4. *Antalet ledamöter och ersättare i nämnd ska vara minst nio men kan vara flexibelt uppåt.*

KS strategiska roll

Arbetsgruppen är enig om att Kommunstyrelsen strategiska förmåga behöver öka och den politiska organisationen ska ge kommunstyrelsen goda möjligheter att ha ett strategiskt ansvar i kommunens utvecklingsfrågor. Kommunstyrelsens strategiska ansvar behöver tydliggöras i nämndövergripande frågor. En majoritet av ledamöterna i arbetsgruppen föreslår därför att kommunstyrelsens strategiska förmåga stärks genom att politiker med ett särskilt samordningsansvar för de tre områdena, samhällsbyggnad, välfärd- och socialpolitik och utbildning med kultur och fritid införs.

- 5. Politiker utses med ett tydligt samordningsansvar för ingående nämnder för områdena samhällsbyggnad, välfärd/socialpolitik samt Utbildning med kultur och fritid.*
- 6. Kommunstyrelsen inför ett socialt hållbarhetsutskott.*
- 7. Upplevelsenämndens ansvarsområde gällande besöksnäring flyttas till kommunstyrelsen.*
- 8. Ansvar för utveckling av evenemang blir ett nytt område för kommunstyrelsen.*

Bildtext: Förslaget till ny politisk organisation innebär att samtliga nuvarande nämnder består. Ett nytt utskott bildas under kommunstyrelsen, Socialt hållbarhetsutskott. Nya beredningar under fullmäktige införs. En ungdomsberedning samt geografiskt baserade beredningar, exempelvis med den indelning som visas ovan.

Samordnad samhällsbyggnadsprocess

En förbättrad samordning och samarbete inom samhällsbyggnadsprocessen är nödvändig för att klara utmaningarna med ett växande Enköping. Det är även viktigt att skapa bättre förutsättningar för kommunstyrelsens strategiska förmåga inom samhällsbyggnadsområdet. Sammantaget föreslår arbetsgruppen inte någon förändring i den politiska organisationen för samhällsbyggnadsområdet. Däremot föreslås att en organisationsöversyn i förvaltningsorganisationen görs i syfte att uppnå en samordnad samhällsbyggnadsprocess.

Beskrivning av förslag och dess konsekvenser

Demokrati och medborgardialoger

Förslag:

1. *En beredning för ungdomsfrågor och beredningar baserat på geografisk indelning tillsätts under kommunfullmäktige.*
2. *Tillgänglighetsråd, natur- och friluftsråd och pensionärsråd utvärderas.*
3. *Andra viceordförande införs i nämnderna.*
4. *Antalet ledamöter och ersättare i nämnd ska vara minst nio men kan vara flexibelt uppåt.*

Beskrivning av förslag

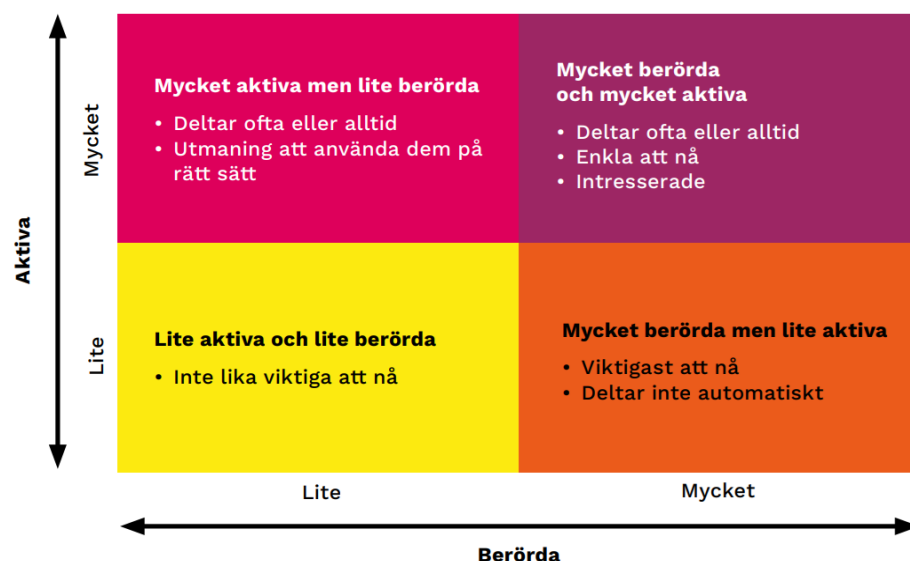
Förslag 1

En beredning för ungdomsfrågor och beredningar baserat på geografisk indelning tillsätts under kommunfullmäktige.

I demokratikommitténs rapport från 2017 beskrivs ett önskat nyläge för mellanvalsdemokrati, politiska organisation och arbetssätt och ung demokrati. Arbetsgruppen har diskuterat kommitténs slutsatser och konstaterar att möjligheten att skapa förutsättningar för en ändamålsenlig dialog med medborgare behöver utvecklas. Pågående arbete på kommunledningsförvaltningen, med att ta fram metoder för systematisk medborgardialog och att förenkla medborgarförslagen, är en viktig del i att nå önskat nyläge för mellanvalsdemokrati.

Vid alla medborgardialoger är det viktigt att definiera i vilket syfte dialogen hålls. Arbetsgruppen vill betona de politiska partiernas ansvar i att initiera och genomföra medborgardialog för att få inspel och underlag i vilken riktning Enköping ska gå. Om inte syftet med medborgardialoger är klart riskerar rollerna för politiker och tjänstepersoner att bli oklara.

En tydlig rollfördelning är extra viktigt efter ett val då flera nya politiker ska skolas in. De erfarna politikernas kunskap behöver tas till vara och en utbildningsinsats efter valet behöver ske.

Bildtext: Att veta syfte och målgrupp inför medborgardialoger är avgörande för att få en korrekt hantering av resultatet.

När det gäller demokratikommitténs nyläge om unga instämmer arbetsgruppen i kommitténs slutsats att kommunen behöver öka ansträngningarna för att fånga upp barn och ungas åsikter inför politiska beslut. En fullmäktigeberedning med fokus på ungdomsfrågor bör prövas.

I de ortsanalyser som utfördes 2013-2016 var syftet att föra en aktiv dialog med kommunen mindre orter för att få ett grepp och en sammanhållen syn på ortens förutsättningar och utveckling. För att bygga vidare på ortsanalyserna och få en mer allsidig perspektivinsamling inför beslutsfattandet föreslår en majoritet av arbetsgruppen att geografiskt baserade fullmäktige beredningar införs. På sikt är det önskvärt om dessa beredningar kan allsidigt belysa frågor ur flera perspektiv. De ungas, äldres, tillgänglighet, landsbygd är exempel på perspektiv som dessa beredningar kan hantera. För att nå detta behövs sannolikt en kombination av fasta och tillfälliga fullmäktigeberedningar.

En diskussion har förts om fördelar och skillnader mellan utskott och beredningar. De föreslagna beredningarna, som namnet antyder, bereder och kan lägga egna förslag till fullmäktige. Ett utskott däremot har ett eget beslutsmandat reglerat i en delegationsordning. En annan skillnad är att fullmäktige fritt kan bemanna en beredning med personer utanför fullmäktige, exempelvis i en ungdomsberedning.

2022-05-13

Nationellt så har det blivit allt vanligare att stärka fullmäktige genom att inrätta fullmäktigeberedningar som en del av fullmäktige. Enligt SKR har intentionen med införandet av fullmäktigeberedningar främst varit att stärka och vitalisera fullmäktige. De folkvalda ser nyttan av beredningarnas arbete och ges inflytande i tidiga skeden. Fullmäktigeberedningar kan således vitalisera fullmäktige på ett annat sätt än då en nämnd har berett ett ärende som i princip redan är avgjort innan behandling i fullmäktige. Visst fokus flyttar från indirekt valda förtroendevalda till det folkvalda fullmäktige och på detta sätt tydliggörs ansvaret för de politiska besluten.

Förslag 2

Tillgänglighetsråd, natur- och friluftsråd och pensionärsråd utvärderas.

De befintliga råden, pensionärs-, tillgänglighets- respektive friluftsrådet samt finska samrådet, har enligt sina arbetsordningar till uppgift att agera remissinstans och vara ett forum för informationsutbyte mellan berörda föreningar. Råden har också uppgiften att kanalisera det engagemang som finns för respektive område. Finska samrådet har ytterligare en uppgift då de ska verka för en positiv utveckling av Enköpings kommun som finskt förvaltningsområde. Dagens hemvist under kommunstyrelsen kan ses över. Det bör utredas, med undantag av det finska samrådet, om och på vilket sätt de geografiskt baserade beredningarna kan säkerställa att de perspektiv som råden idag ska belysa omhändertas i de nya beredningarna.

Förslag 3 och 4

Andra viceordförande införs i nämnderna.

Antalet ledamöter och ersättare i nämnd ska vara minst nio men kan vara flexibelt uppåt.

Demokratikommitténs hade i sin rapport en rekommendation om förhållandet en nämnd - en förvaltning. Arbetsgruppen menar att utgångspunkten för den politiska organisationen behöver vara att den kan hantera Enköpings tillväxt och är anpassad till ekonomisk-, grön- och social hållbarhet. En nämnd - en förvaltning är alltså inget man med automatik behöver sträva efter vid en organisationsöversyn. Nämndernas storlek behöver vara anpassad för att hantera nämndens ansvarsområde och nya utmaningar relaterade till Enköpings tillväxt. En konsekvens av detta är att nämnders storlek bör vara flexibelt.

2022-05-13

Nämnder kan behöva ha utskott och har olika arbetsbelastning och det är då olyckligt att ha en fast norm på nio ledamöter. Ett annat förslag arbetsgruppen lyft fram är att återinföra posten andre viceordförande. Då flertalet är fritidspolitiker ger två poster från de styrande bättre förutsättningarna att fördela arbetet. Ett införande av andre viceordförande kan också vara till hjälp för inskolning och erfarenhetsåterkoppling från mer erfarna till nya politiker.

Konsekvenser och fortsatt arbete

Ett införande av geografiska beredningar innebär att ett tjänstepersonstöd behövs. Omfattningen och kostnaden för detta behöver utredas och görs förslagsvis i samband med utvärderingen av tillgänglighetsråd, natur- och friluftsråd och pensionärsråd. Förslag på arbetsordning för de nya beredningarna behöver också tas fram.

För att belysa rolltagandet mellan tjänstepersoner och politiker behöver en utbildningsinsats göras efter valet.

Arvodeskommittén har inte hanterat förslaget om andre viceordförande och möjlighet till annan nämndstorlek. Kostnad för detta behöver utredas separat under hösten 2022.

Kommunstyrelsens strategiska roll

Förslag:

5. *Politiker utses med ett tydligt samordningsansvar för ingående nämnder för områdena samhällsbyggnad, välfärd/socialpolitik samt Utbildning med kultur och fritid.*
6. *Kommunstyrelsen inför ett socialt hållbarhetsutskott.*
7. *Upplevelsenämndens ansvarsområde gällande besöksnäring flyttas till kommunstyrelsen.*
8. *Ansvar för utveckling av evenemang blir ett nytt område för kommunstyrelsen.*

Beskrivning av förslagen

Förslag 5

Politiker utses med ett tydligt samordningsansvar för ingående nämnder för områdena samhällsbyggnad, välfärd/socialpolitik samt Utbildning med kultur och fritid.

Arbetsgruppen vill betona vikten av att nämnder samarbetar och har ett kontinuerligt nätverkande. De flesta samhällsutmaningarna berör flera nämnder och ett bra samarbete mellan nämnder är en nödvändighet för att nå framgång. Arbetsgruppen har också konstaterat att kommunstyrelsens strategiska förmåga behöver öka och den politiska organisationen ska ges goda möjligheter att ta ett strategiskt ansvar i kommunens utvecklingsfrågor. Kommunstyrelsens strategiska ansvar behöver tydliggöras i nämndövergripande frågor. Detta innebär att kommunstyrelsen behöver öka sin förmåga att samordna frågor som spänner över flera nämnder. För att kommunstyrelsen ska ha förutsättningar till detta föreslås att en utsedd politiker får ett samordningsansvar för områdena samhällsbyggnad, välfärd/socialpolitik samt utbildning med kultur och fritid. Förslagsvis utgörs dessa av ordförande i plan- och exploateringsutskottet, socialt hållbarhetsutskott och ordföring för utbildning- och arbetsmarknadsnämnden. Även opposition kan om så önskas utse motsvarande politiker för samordning inom respektive område.

Förslag 6

Kommunstyrelsen inför ett socialt hållbarhetsutskott.

Kommunstyrelsen bör ansvara för de strategiska frågorna när det gäller integration och arbetsmarknad. Genom att införa ett utskott underlättas kommunstyrelsens roll att samordna och leda utvecklingen inom området. Tänkbart är också att sociala utskottet har ett utvecklingsansvar för de sociala skyddsnetten.

Detta betyder inte att det blir förändringar i det operativa ansvaret. Ansvariga nämnder för Joar Socia, jobbcentrum och kommunens aktivitetsansvar, KAA, förblir oförändrat. Utskottet ska ha sitt fokus på integration, de som är längst ifrån arbetsmarknaden men också matchningsfrågor vid exempelvis etableringar. På förvaltningsidan finns ett stort behov att synka skola-soc-näringsliv för att kunna ge ett adekvat tjänstepersonsstöd till utskottet.

Förslag 7

Upplevelsenämndens ansvarsområde gällande besöksnäring flyttas till kommunstyrelsen

Besöksnäringen behöver samordnas bättre och kommunstyrelsen stärkas i sin strategiska roll för detta område. Näringslivsavdelningen hanterar idag alla näringar utom besöksnäringen. Arbetsgruppen bedömer att näringslivsavdelningen har goda förutsättningar att utveckla och främja denna näring genom att använda etablerade företagsnätverk och intensiviera dialogen med näringen. Ett väl fungerande samverkan med upplevelseförvaltningen är avgörande för att upprätthålla och utveckla den föreningsdialog som är av betydelse för besöksnäringen. Arbetsgruppen menar att förutsättningarna att utveckla besöksnäringen blir bäst om näringslivsavdelningen har ett helhetsansvar över alla näringar. Detta innebär att ansvaret för verksamhet som brett riktar sig mot att främja besöksnäringen såsom utveckling- och drift av turistbyråverksamhet flyttas till kommunstyrelsen.

Förslag 8

Ansvar för utveckling av evenemang blir ett nytt område för kommunstyrelsen.

Ansvar för evenemang finns idag inte i någon nämnds reglemente. Ett motiv för att lägga till evenemang i kommunstyrelsens reglemente är att det ofta finns önskemål om en kommungemensam medverkan och koordinering. Kommunstyrelsen skulle kunna ha ansvaret för utvecklingen av evenemangsfrågor och i vilken utsträckning och hur evenemang ska användas för att stärka Enköpings platsvarumärke. Ett ansvar för utvecklingsfrågor innebär inte att det operativa ansvaret inte ligger kvar på andra nämnder. Exempelvis Trädgårdsdagen ligger kvar på tekniska nämnden, idrottsgalan på upplevelseförvaltningen osv.

Konsekvenser och fortsatt arbete

Omfattningen på uppdraget för de utsedda politikerna med samordningsansvar är inte specificerad. Omfattningen och på vilket sätt dessa politiker ges förutsättningar att utföra sitt uppdrag påverkar kostnad för arvode. Det behöver också finnas en balans i arvoderingen mellan de styrandes ledamöter och oppositionen. Denna fråga har inte hanterats inom arvodeskommittén och behöver därför utredas specifikt.

När ansvaret flyttas för besöksnäringen finns underförstått en ambitionshöjning avseende detta område. Tjänstepersonstödet för besöksnäring och utveckling av evenemang på kommunledningsförvaltningen behöver därför ses över. Förvaltningen behöver också ta fram förslag på delegationsordning för socialt hållbarhetsutskott och ändra reglemente för kommunstyrelsen och upplevelsenämnden.

Samordnad samhällsbyggnadsprocess

Arbetsgruppen föreslår inte någon förändring i den politiska organisationen för samhällsbyggnadsområdet. Däremot föreslår arbetsgruppen att en organisationsöversyn görs i syfte att främja en samordnad samhällsbyggnadsprocess.

Beskrivning av utvecklingsbehov

Kommunstyrelsen har ansvar för strategiska samhällsbyggnadsfrågor. Exempelvis översiktsplan, markstrategi, framtidsanalyser, regional utveckling, infrastruktur, energiförsörjning, befolkningsfrågor och befolkningsprognoser. En förbättrad samordning och samarbete inom samhällsbyggnadsprocessen är önskvärd, liksom bättre förutsättningar för att stärka kommunstyrelsens strategiska förmåga inom samhällsbyggnadsområdet..

För att stärka kommunstyrelsen förmåga till helhetssyn och strategiskt tänk ska det finnas utsedd politiker med samordningsansvar för ingående nämnder och utskott (TN, MBN, Plan- och exploateringsutskott).

När politiker finns med ett samordningsansvar för hela samhällsbyggnadsprocessen behöver förvaltningsorganisationen se till så att det finns naturliga forum mellan politik och förvaltningsorganisation för det sammantagna samhällsbyggnadsområdet. Arbetsgruppen rekommenderar att förvaltningsorganisationen inom samhällsbyggnadsområdet ses över. Specifikt samhällsbyggnadsförvaltningen och miljö- och byggnadsförvaltningen då det är där personalen har sitt hemvist för dessa frågor.

Kommunstyrelsens strategiska roll behöver stärkas och det behöver säkerställas att viktiga principdiskussioner inom samhällsbyggnadsområdet hålls i

kommunstyrelsen. En översyn behöver göras av fördelning av frågor mellan plan- och exploateringsutskottet och kommunstyrelsen.

Konsekvenser och fortsatt arbete

Sammantaget föreslår arbetsgruppen inte någon förändring i den politiska organisationen för samhällsbyggnadsområdet. Tekniska nämnden och Miljö- och byggnadsnämnden blir kvar, samt plan- och exploateringsutskottet kvar under kommunstyrelsen. Utredningsuppdragen som arbetsgruppen föreslår behöver specificeras i ett direktiv som ställs inför kommunstyrelsen för godkännande innan uppdraget startar.

Bilagor

1. Organisationsförslag
2. SKRs skrifterna
 - a. Fullmäktigeberedningar
 - b. Vägval för framtiden 4
 - c. Politisk organisation i kommuner och regioner

Rapport

2022-05-13

17 (17)

www.enkoping.se

Paragraf 184

Ärendenummer KS2021/718

Översyn politisk organisation

Kommunfullmäktiges beslut

Kommunfullmäktige beslutar att:

1. Tillsätta en parlamentarisk arbetsgrupp för översyn av den politiska organisationen.
2. Arbetsgruppen består av en ledamot från varje parti i kommunfullmäktige och kommunfullmäktiges presidium, samt ersättare till varje ledamot. Kommunfullmäktiges ordförande är arbetsgruppens ordförande.
3. Den tillsatta arbetsgruppen får i uppdrag att genomföra en översyn av den politiska organisationen i enlighet vägledande principer:
 - Politisk vision och målbild för Enköpings kommun utgör grund.
 - Översynen fångar in megatrender och samhällsförändringar.
 - Översynen tar grund i aktuell forskning om politisk organisering.
 - Översynen och dess förslag ska möjliggöra tillitsbaserad styrning.
 - Strävan är att skapa en tydlig och effektiv politisk styrning. Fokus ligger på gränssnitt/gråzoner mellan nämnders uppdrag samt reglementen och lagrum.
 - Översynen har som utgångspunkt att Enköpings kommun är en tillväxtkommun med målbilden att den politiska organisationen är anpassad till ekonomisk-, grön- och social hållbarhet.
4. Kostnader som föranleds av översynen finansieras inom kommunfullmäktiges ram.
5. Den tillsatta parlamentariska arbetsgruppen återkommer till kommunfullmäktige med ett förslag på politisk organisation senast juni 2022.

Sammanfattning

Sveriges regioner och kommuner har identifierat tio trender fram till 2030 som kommuner måste förhålla sig. Exempel på dessa trender är nya livsmönster som påverkar platsbundenhet, att välfärdsbrottslighet slukar allt mer resurser, en ökad polarisering och utsatthet, att det lokala och regionala handlingsutrymmet utmanas, tillitens betydelse uppmärksammas allt mer, komplexa samhällsutmaningar kräver nya arbetssätt, samt en ökad medvetenhet om samhällets sårbarhet.

Ovanstående trender i kombination med globala drivkrafter inom demografi, klimatförändringar, teknikutveckling och värderingsförändringar gör att både kommunens arbetssätt och organisering kontinuerligt behöver anpassa sig till nya förutsättningar. Förutom kontinuerlig anpassning baserad på omvärldsanalys och ovan beskrivna trender så har i olika forum framkommit särskilda behov för Enköping att generellt öka kommunens förmåga att hantera komplexa samhällsutmaningar som berör flera nämnder. Exempelvis åtgärder och strategier som långsiktigt syftar till att minska försörjningsstöd och öka inkludering eller att få en effektiv styrning hur kommunens bolag kan användas för att förverkliga kommunfullmäktiges långsiktiga mål.

Inför varje mandatperiod finns möjlighet att se över den politiska organisationen. Översynen görs i form av en parlamentarisk tillsatt beredning där kommunledningsförvaltningen bistår utredningen med stöd.

Utredningens vägledande principer har kommunstyrelsen arbetat fram i dialog i med kommunstyrelsens arbetsutskott den 12 oktober samt i kommunstyrelsen den 26 oktober. Beredningens uppdrag föreslås vara reglerat genom att fullmäktige fastställer utredningens vägledande principer. Förslag på vägledande principer:

1. Politisk vision och målbild för Enköpings kommun utgör grund.
2. Översynen fångar in megatrender och samhällsförändringar.
3. Översynen tar grund i aktuell forskning om politisk organisering.
4. Översynen och dess förslag ska möjliggöra tillitsbaserad styrning.
5. Strävan är att skapa en tydlig och effektiv politisk styrning. Fokus ligger på gränssnitt/gråzoner mellan nämnders uppdrag samt reglementen och lagrum.
6. Översynen har som utgångspunkt att Enköpings kommun är en tillväxtkommun med målbilden att den politiska organisationen är anpassad till ekonomisk-, grön och social hållbarhet.

Beslutsunderlag

Protokollsutdrag, kommunstyrelsen 2021-11-23 § 226
Tjänsteskrivelse, kommunledningsförvaltningen 2021-11-12
Protokollsutdrag KSAU 2021-11-09 § 32
Presentation "Översyn nämnder", daterad 2021-11-15
Remissvar politiska partierna

Beslutet skickas till:

Ledningsstöd KLF
Samtliga nämnder